

REGERINGEN

Regeringsbeslut

II:1

2014-01-16

S2013/3515/FST

S2014/398/FST (delvis)

Socialdepartementet

Försäkringskassan

103 51 Stockholm

Uppdrag att redovisa åtgärder för att säkerställa en bättre kontroll och en mer rättssäker hantering av assistansersättningen

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att ge Försäkringskassan i uppdrag att redovisa åtgärder för bättre kontroll och en mer rättssäker hantering av assistansersättningen. Uppdraget rymmer tre delar.

Uppdraget omfattar dels åtgärder inom assistansersättningen för att minska risken för felaktiga utbetalningar och överutnyttjande (åtgärder för bättre kontroll), dels åtgärder som kan minska regionala skillnader relaterade till Försäkringskassans handläggning.

Inom den del av uppdraget som avser att minska risken för felaktiga utbetalningar och överutnyttjande ska Försäkringskassan även redovisa om myndigheten har behov av ändrade regler eller om det behöver vidtas åtgärder som ligger utanför Försäkringskassans befogenheter. Försäkringskassan kan vid behov samråda med Inspektionen för vård och omsorg.

Den tredje delen av uppdraget innebär att närmare analysera samstämmigheten mellan Försäkringskassans behovsbedömningsstöd och de medicinska underlag som finns att tillgå inom assistansersättningen. Försäkringskassan ska också analysera hur kvaliteten i de medicinska underlagen i assistansersättningsärenden från hälso- och sjukvården kan öka samt redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att höja kvaliteten i dessa underlag. Försäkringskassan ska också analysera om de kompletterande försäkringsmedicinska utredningar, som Försäkringskassan i vissa fall kan beställa från hälso- och sjukvården inom ramen för sjukförsäkringen, i sin nuvarande form även kan ligga till grund för Försäkringskassans bedömning av den försäkrades hjälpbehov.

Försäkringskassan ska vid behov föreslå hur kvaliteten i de medicinska underlagen kan utvecklas och förbättras. Arbetet med de medicinska underlagen bör ske i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting och vid behov i samråd med Socialstyrelsen.

Försäkringskassan ska senast den 2 maj 2014 till Regeringskansliet (Socialdepartementet) redovisa åtgärder som myndigheten avser att vidta med anledning av uppdragets två första delar tillsammans med en plan för genomförandet av de olika åtgärderna. Denna redovisning ska även innehålla indikatorer med avseende på regionala skillnader. En närmare specifikation av vad olika medicinska underlag ska innehålla ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 juni 2014. Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många personer med omfattande funktionsnedsättningar (bet. 2009/10:SoU21).

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2013 att det är angeläget att överväga åtgärder för att ytterligare effektivisera ärendehandläggning och kontrollverksamhet i assistansersättningen. Försäkringskassan bör utifrån sin kompetens och sitt myndighetsansvar utforma organisation och styrformer som innebär att beslut, utbetalningar och kontroll av den aktuella ärendetypen förbättras (prop. 2012/13:1, utgiftsområde 9, s. 244).

Regeringen har mot denna bakgrund satt upp ett nytt mål för Försäkringskassan i myndighetens regleringsbrev för 2013. Försäkringskassan ska effektivisera kontrollen av assistansersättningen, effektivisera handläggningen och förbättra utredningarnas kvalitet samt öka kvaliteten och säkerheten i besluten, särskilt i det första beslutet om assistansersättning. Myndigheten ska även vidareutveckla it-stödet för assistansersättningen för att effektivisera beslutsstöd, kontroll och informationsförsörjning. Målet kvarstår för 2014.

Regeringen anser att det är angeläget att snabbt komma till rätta med de problem som finns när det gäller kontrollen av assistansersättningen. Syftet med uppdraget är ytterst att få till stånd en bättre kontroll och en mer rättssäker hantering av assistansersättningen, inte minst för att säkerställa assistansersättningens långsiktiga hållbarhet samtidigt som den enskildes rättigheter inom LSS värnas. Uppdraget svarar väl mot målet för assistansersättningen i myndighetens regleringsbrev.

Närmare om uppdraget

Åtgärder för en bättre kontroll

Regeringen har i Budgetpropositionen för 2013 (utgiftsområde 9) återgett några åtgärder som, enligt Utredningen om assistansersättningens kostnader (S 2011:04) (dir. 2011:26), kan vara en del i arbetet för att stärka kontrollperspektivet. I budgetpropositionen redovisas bl.a. att uppgifter om assistenter och anordnare av assistans bör följas upp genom regelbundna kontroller hos Skatteverket och att kontrollen av tidsredovisningar bör förbättras. Vidare bör tidsredovisningar som är ofullständiga och innehåller andra väsentliga brister inte godtas. Försäkringskassan bör också genomföra informationsinsatser till brukare och anordnare för att säkerställa att ersättningen används på ett korrekt sätt. I budgetpropositionen anges även att Försäkringskassan bör utforma organisation och styrformer så att kontrollen kan förbättras. Ytterligare centrala åtgärder kan avse dokumentationen och myndighetssamverkan.

De åtgärder som Försäkringskassan föreslår och redovisar till regeringen ska förbättra kontrollen av ersättningen samt minska risken för felaktiga utbetalningar. Åtgärderna ska även bidra till ett minskat överutnyttjande.

Det är vidare angeläget att det finns åtgärder för att kontrollera att ersättning, som inte används enligt gällande föreskrifter, återbetalas och att Försäkringskassan undersöker andra åtgärder för att bättre säkra att ersättningen används på det sätt som lagar och andra föreskrifter anger. Det kan exempelvis omfatta överväganden om delar av ersättningen kan betalas ut i för- eller efterskott.

Åtgärder för att motverka regionala skillnader

I betänkandet Åtgärder mot fusk och felaktigheter med assistansersättningen (SOU 2012:6) konstaterar Utredningen om assistansersättningens kostnader (S 2011:04) (dir. 2011:26) att det finns betydande regionala skillnader bl.a. när det gäller antalet personer med fler än 24 assistanstimmar per dygn (dvs. dubbel assistans), personer med förhöjd ersättning och antal beviljade timmar. Skillnaderna kan enligt utredningen inte förklaras av strukturella skillnader. Samtidigt konstaterar utredningen att det inte har varit möjligt att t.ex. fastställa omfattningen av regionala skillnader vad avser övervältring från de kommunala huvudmännen. Variationerna tyder dock, enligt utredningen, på att det finns skillnader i hur Försäkringskassans kontor handlägger och beviljar assistansersättning. I Försäkringskassans årsredovisning för 2012 konstaterar även myndigheten att det behövs ytterligare åtgärder för att skapa större enhetlighet inom besluten och att det kvarstår regionala skillnader att komma till rätta med.

Regeringen har i Budgetpropositionen för 2013 (utgiftsområde 9, s. 244) angett att Försäkringskassan utifrån sin kompetens och sitt myndighetsansvar bör utforma organisation och styrformer som innebär att bl.a.

beslut om assistansersättning förbättras. Detta bör beaktas när myndigheten överväger fortsatta åtgärder, däribland en koncentrerad av beslutsfattandet, för att motverka osakliga skillnader i beslut om assistansersättning. Här avses skillnader som Försäkringskassan kan påverka.

En angelägen insats i denna del av uppdraget är att följa upp och analysera utvecklingen av ersättningen såväl nationellt som mellan regioner (län och handläggande lokala försäkringscentra). I uppdraget ingår därför att fastställa relevanta indikatorer som bl.a. gör det möjligt att förstå var problem kan finnas och vilka åtgärder som kan behöva vidtas inom Försäkringskassan. Indikatorerna ska kunna jämföras över tid och utgöra grund för en kontinuerlig rapportering och analys. En plan för uppföljningen ska redovisas i den samlade genomförandeplanen. För statistik som inte är möjlig att få fram ännu ska myndigheten redovisa när den kommer att finnas tillgänglig.

Specifikation av medicinska underlag

Försäkringskassan har i en skrivelse (dnr S2013/3515/FST) den 3 maj 2013 uppmärksammat regeringen på den problematik som finns kring de medicinska underlagen i bl.a. assistansersättningsärenden. För en rättssäker och effektiv handläggning krävs att innehållet i de medicinska intygen överensstämmer med det behovsbedömningsstöd Försäkringskassan använder i utredningsarbetet.

De medicinska underlagen behöver i dag i många fall kompletteras för att en rättssäker bedömning ska kunna genomföras. För att öka kvaliteten i underlagen bör Försäkringskassan bl.a. kartlägga och analysera vad som kan anses vara tillräckliga uppgifter i ett medicinskt underlag för rättssäkra beslut i assistansersättningen. Hälso- och sjukvårdens roll i sammanhanget är central. För att driva ett effektivt förbättringsarbete bör Försäkringskassan i samarbete med hälso- och sjukvården t.ex. inhämta information om vad läkarna upplever som svårt att bedöma när ett underlag ska utfärdas. Syftet är att öka förutsättningarna för att det medicinska underlaget redan i ett första skede ska innehålla relevanta och tillräckliga uppgifter.

Många assistansersättningsärenden är komplexa och i sådana ärenden finns behov av kompletterande medicinska utredningar. I bedömningen av rätten till assistansersättning är det till skillnad från vad som gäller inom ramen för sjukförsäkringen inte den försäkrades arbetsförmåga som ska bedömas utan den försäkrades hjälpbehov. Försäkringskassan behöver analysera om de s.k. kompletterande försäkringsmedicinska utredningar som i dag kan beställas i sjukförsäkringsärenden, s.k. teambedömningar och särskilt läkarutlåtande, även kan användas för att bedöma en försäkrades hjälpbehov i assistansersättningsärenden. Vid behov ska Försäkringskassan lämna förslag som leder till att sådana bedömningar blir möjliga.

I uppdraget ingår även att analysera om hälso- och sjukvården har den kompetens och de metoder som behövs för att kunna leverera de intyg som efterfrågas.

På regeringens vägnar.

Maria Larsson

Inger Laudon

Kopia till

Finansdepartementet, Budgetavdelningen
Finansdepartementet, Kommunenheden
Socialutskottet
Inspektionen för socialförsäkringen
Inspektionen för vård och omsorg
Socialstyrelsen
Sveriges Kommuner och Landsting